

Zapal a zahorjenje z njebjes

Jako běchu swjatki přišće, běchu wšitcy hromadže na jednym městnje. A nahle sta so šumjenje z njebjes kaž wot mócneho wětra a napjelni cyły dom, w kotrymž sedžachu. A jim so jazyki zjewichu rozdžělene, kaž wot wohenja; a tón sydny so na kóždého mjez nimi, a wšitcy buchu poľni Swjateho Ducha a počachu řečec z druhimi jazykami, kaž jim Duch da wuprajic.

Japoštołske skutki 2,1–4

Za kóždého sportowca je samozrozumliwe, zo wón pilnje a – hdyž je móžno – tež wšednje trenuje. Chce-li pak potom při wubědžowanju woprawdže dobyć, je něšto dalšeho runje tak rozsudne. Wón trjeba motiwaciju – abo hišće lěpje: Wón dyrbi woprawdže zahorjeny być za swój sport. Ale ani to při wubědžowanjach hišće njedosaha. Wón trjeba tež podpěrowacych fanow, kotřiž so za njeho a jeho wuspěchi horja. Z mócny m woľanjom a z rytmiskim přikleskowanjom podpěruja či swój idol. Haj, tući přihladowarjo swoju zahoritóć na sportowca runjewon přenošuju a daja jemu móc a wutrajnosć, zo by skónčnje dobył a swój zaměr docpěl: přeni być abo znajmjeńša čestne městno na podesće měč.

K swjatkam słyšimy w bibliji swojoraznu rozprawu. Zhonimy wo małej wosadže přenich křesćanow, kiž so cyle prawidlownje schadźuje, so na Jezusowe zrowastanjenje dopomina a so tež k njemu modli. Jara mało wosobow to bě: dwanaće wučomnikow, někotre žony, kotrež běchu Jezusa derje znali, a hišće někotři druzy, kotřiž běchu tež swědkojo jeho zrowastanjenja. Tući ludžo hromadže sedža. Woni su džakowni za to, štož běchu z Jezusom

dožiwili. Tola ničo sej njezwaža. Nima ja žanu móc, z druhimi wo Jezusu a jeho wučbje řečec. A tak wostanu sami mjez sobu.

Tola Bóh ma druge plany. Wón chce, zo bych wšitcy ludźo něšto wo Jezusowym zrowastanjenju a wo

jeho skutkowanju zhonili. Wón ma móc a zna je puć, zo by k temu dóšlo: Bóh wužije tutu mału črjódku wučomnikow a žonow a spožča jim swoju móc, swoju sylnosć, swój nutrkowny zapal. A tutón zapal so woprawdže přenošuje. Wučomnicy stanu. Woni wopušća swój dom a du won na dróhu. Skónčnje započinjaja řečec wo wšem, štož běchu hromadže z Jezusom dožiwili, a wo tym, kelko wjesela a nadžije wón wšem dawa.

Samo hranica wšelakorych řečow w tutym wokomiku padnje. Ludžo z mnohich krajow sluchaja na dobre poselstwo, kotrež so jim w jich řečach wozjewja. A wjele z nich přijimuje tute poselstwo. Wotewrja swoje wutroby, přijimuja nětko duch wjesela a nadžije. Tři tysac ludźi bu na tutym dnju wukřćenych. Woni přiwzachu Jezusowu wučbu a stachu so z křesćanami.

Dwě wěcy mje na tutej rozprawje swjateho Lukaša hnujetej. Sprěnja to, zo zhonimy, zo Jezusowi wučomnicy ze sebe ničo činić njemóžachu. Bjez podpěry Boha běchu samo swědkojo zrowastanjenja jara slabi a bjez mocy. Ale běchu sćerpliwi. Přiwšem so prawidlownje schadźowachu a so zhrmadnje modlachu. A skónčnje přijimachu Swjateho Ducha, kotryž sćini z poraženych muži zahorjenych wojowarjow za dobre poselstwo Jezusa.

To druge je, zo móžemy spóznać, kak jednorje a jasnje Pětr řeči. Bjez wulkeho činjenja a w jednorych słowach rozprawja wo swojim nazhonjenju z Jezusom a poruča druhim, tutemu dobremu pućej Jezusoweje wučby slědować.

Wosebje k swjatkam, ale tež hewak, směmy a mamy so modlic a wo to prosyc, zo by Bóh tež nas wuhotowal ze swojim Duchom, ze swojej mocu a swojej nadžiju. Zo bychmy tež my wjeseli a sylni we wěrje žiwi byli.

Christoph Rummel

Swjatki. Wobraz z klóštra pasionistow na Marijnej horje
Foto: Wikimedia

Biblicka křižowka

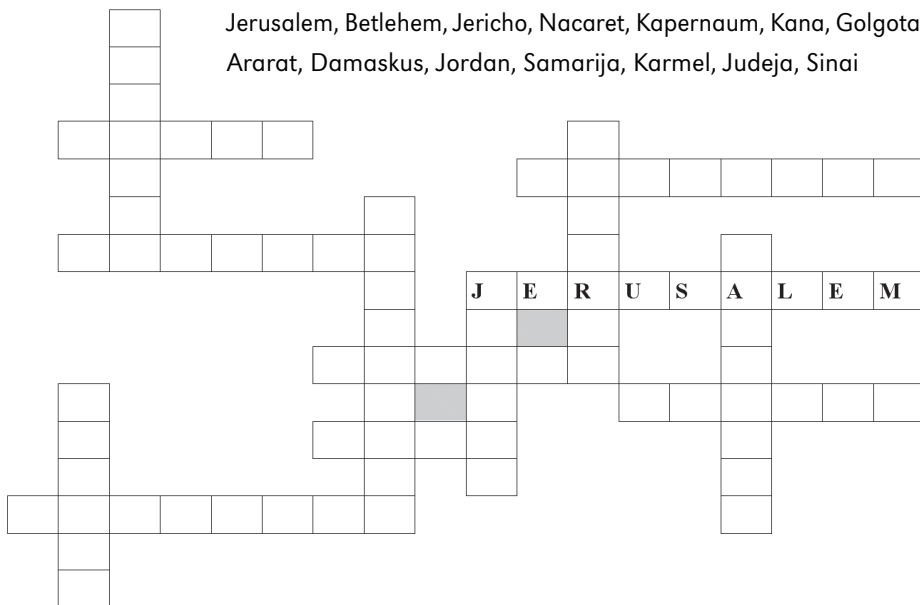

Lube džěci,
džensa sym za was křižowku přihotowała, do kotrejež maće
deleka stejace geografiske pomjenowanja z biblije zapisać.
Zdokonjeće to?

Wjele wjesela při hódanju přeje

Janina Krygarjowa

Jerusalem, Betlehem, Jericho, Nacaret, Kapernaum, Kana, Golgota,
Ararat, Damaskus, Jordan, Samarija, Karmel, Judeja, Sinai

70. Serbski ewangelski cyrkwinski dzeń
28. a 29. meje w Slepom

„Woni pak wostachu wobstajni“

sobotu, 28. meje

14.00 hodž. zahajenje w cyrkwi

15.00 hodž. přednošk Juliany Kaulfürstoweje: „Płachta peňna hulicowańkow –
Slěpjańska serbsčina w słowje a pismje“

njedzělu, 29. meje

10.00 hodž. swjedženske kemše z Božim wotkazanjom, přěduje sup. Jan Malink
z Budyšina, spěwa skupina „kólesko“, zdobom kemše za džěci

12.00 hodž. wobjed w Serbskim kulturnym centrumje

13.00 hodž. připołdniša přestawka z ludowymi spěwami, wšelakimi přinoškami
a z wustupom „Rowniskich glosow“

15.00 hodž. kónčna nutrnosc w cyrkwi, koncert za pišće a husle pod nawodom wo-
krjesneje kantorki Ulrike Scheytt

Wšitkich Serbow wutrobnje na cyrkwinski dzeń přeprašujemy.

Njedzělneše swjedženske kemše so runočasnje w serbskim rozhłosu wysyłaja.

Serbski bus 2016

Wutrobnje přeprašujemy na zhromadny
wulět Serbskeho busa sobotu, 17. septem-
bra, do Českeje. Wotjědzemy, da-li Bóh,
we 8.00 hodž. w Budyšinje na znatym
městnje pola něhdyšeho Flackec awtowe-
ho domu na Bebelowej dróze. Pod wustoj-
nym přewodom fararki Hedviki Zimmer-
mannoweje z Hrádeka chcemy sej zajima-
we Bože domy husitskeje cyrkwy w Hráde-
ku, Jabloncu a Turnovje wobhladać a so
při tym tež na žiwjenje a skutkowanje re-
formatora Jana Husa dopominać. Wobjed
budže při hrodže w Sychrovje, hdžež sej
skrótka tež park wobhladamy. Zhromadnu
bjesadu při kofeju změjemy w Hrubej skáli
wosrjedz Českeho raja. Běžec trjebamy
na wulěće jenož krátke puće. Wróćimy so
někak we 18.30 hodž. do Budyšina.

Jězba płaci za dorosćeneho 35 eurow,
za džěco 15 eurow.

Přizjewće so prošu pola Měrcina Wirtha
w Budyšinje (tel. 03591 605371, wšědny
džen wodnjo pod 03591 497226) abo na
cyrkwinskim dnju w Slepom.

Handrij Wirth

„Chcył něhdy w holi Mužakec ...“

Serbski ewangelski kónc tydženja w Mužakowje

Hdy? Wot 1. do 3. oktobra 2016

Hdže? Turmvilla, Mužakow

Štó? Młodži, stari, swójby, samostejacy ...

Što? Zhromadnje pućować, spěwać,
kemše swječić, serbske slědy wot-
kryć, hrać ...

Płacizna? 60 eurow dorosćeni,
20 eurow džěci wot 3 lět

Přizjewjenja wotnětka móžne pola farar-
ki Jadwigi Malinkoweje, Dróha měra 68,
02959 Slepom, tel. 035773 998244, mejlka:
j.malinkowa@kkvsol.net

Jadwiga Malinkowa

Porjedženka

Bohužel je so mi w měrcowskim čisle Pom-
haj Bóh 2016 zmylk stał. Pisach, zo Pomhaj
Bóh w swojim času njeje wo mojej ordina-
ciji dnja 27. februara 1966 w Klukšu roz-
prawjał. Temu pak tak njebě. W měrcow-
skim čisle Pomhaj Bóh 1966 so moja ordi-
nacija w 16linkowskim přinošku naspom-
ni. Njech so mi misnjenje woda.

Pawoł Wirth

„Som mógl zasej namakaš rěc a kulturu swójjich wóscow“

Rozgrono z pšedsedarjom Spěchowańskego towaristwa za serbsku rěc w cerkwi
dr. Hartmutom Leipnerom

Ga a žo sćo se narožili? Mašo serbske kórjenje?

Som se narožił w Chóšebuzu w lěše 1958. Mója swójjba z boka mamy póchada z Gogolowka a Gołkojc. Stara mama jo rožona Starikojc. To groni, až mam serbske kórjenje, ale doma jano nimski powědamy. Ako som wótrošł w měsće, som pšiseł jano zdaloka do kontakta ze serbskeju kulturu, kótaraž se mě njejo zezdała zajmna. Wižel som to jano ako hupyšnjenje politiskego systema. Lubjej som šel do Pragi studěrowat fyziku.

Kake hukublanje sćo měli a ako co žinsa žělašo?

W Chóšebuzu som chójžił na 1. rozšyrjonu hušu šulu na Puškinowej promenaže. Tam smy huknuli česki. To jo se mě zespódobało, a dokulaž som se teke zajmował za pširodowědu a filozofiju, som był wjasoły, až som dostał móžnosć, studěrowaš w Čechach. Šěžki jo był 12. lětnik, dokulaž som musał do Halle na ABF (Arbeiter-und-Bauern-Fakultät), ten institut w NDR-skem casu za pšigótowanje studija w hukraju. Česka rěc njejo była za mnjo taka hobšěžna, ale to hobstawne „hobswěšowanje z cerwjnym swětlom“, kaž smy gronili.

W Praze som studěrował pěš lět. Ako diploměrowany fyzikař som pó studiumje pšiseł na uniwersitu w Halle. Tam som napisał swóju disertaciju a habilitaciju w hobhuku poľwózakow. Žinsa nawjedujom ako priwatny docent Interdisciplinarny centrum materialowego slěženja Uniwersity Mjertyna Luthera.

Ga a žo sćo serbski nahuknuli?

Som zachopił huknuš serbski akle pšed dwěma lětoma na lěsojskej šuli w Lipsku a Budyšynje. Mójej přednej hucabnika stej bylejš Stanislav Tomčik a Fabian Kaulfürst. Něnt se pilnujom stawnje dohuknuš. Wjele serbskego cytam a gaž cas to dowólijo, chójžim na konwersaciske kurse.

Žo se cesnoamtski angažerujošo?

Ako fyzikař mam za wjelgin wažne, až se staramy wó huslědki slěženja a techniki. Z tym som aktivny člonek chóšebuskeje hobswětoweje kupki ako žěl Zeleneje ligi. Bydlimy w Žylowku njedaloko hugloweje jamy, kenž se pšetwórijom na pódzajtšne jazoro. Derje znajom dłuško trajuce škódy brunicowego górnistwa. Mója tema w Halle su regeneratiwne energije a wěm, až nowe huglowe jamy njejsu notne. Dla toho sejžim tež ako wěcyhuznaty bergař w hobswětowem huběrku zgromažiny měsćańskich wótpóslańcow.

Cogodla se angažerujošo na serbskem cerkwinem póli?

Hartmut Leipner, kenž jo z lěta 2015 pšedsedař Spěchowańskego towaristwa za serbsku rěc w cerkwi z. t., ze swójjemu žeńskeju Ingrid w chóšebuskej Nimskej cerkwi Foto: I. Grondke

Doma mamej řednu zběrku starych serbskich duchownych knigłow ze serbskeje familije mójeje žeńskeje. Mjazy nimi stej hudawk Nowego testamenta Fabriciusa z lěta 1788 a Duchowne kjarliže z lěta 1792. We wšych tych knigłach štycy taki póklad, kenž njedej zabydnjony byš.

W slědnych lětach, w kótarychž žělam na serbskem póli, som dožywił telik radosći a wjaselošći. To serbske jo mě njehučerabne žředło mócy a inspiracije – to kšěł dalej dawać. Wěrim we to, až cerkwja njedej byš anonymna organizacija, kótaraž zezběra pjenjeze wót wěrjacych, ale agěrujo pšez žywych luži. To že jo konkretny part našogo wěryhuznaša: „Ja wěrim we swětogo Ducha, swětu kšescijańsku cerkwju“. To njegroni nic drugego ako: Cerkwja, to smy my. Gaž wónožimy, což móžomy, pón dawa Bog to swójo k tomu. To pšaši teke za to serbske.

Kak wižišo serbsku wósadu w Dolnej Łužycy?

Wěra a Serby su byli w stawiznach husko zwězane. Cas diktaturuwo jo pšicyna, až su se Serby zdalili wót wěry a z tym teke wót rěcy. Take huwijanjanje se njedajo malsnje pšehobrošić. Musymy se huwědobniš, až mócy małeje kupki procowarjow su hobgranicowane. Wótergi comy pšewjele w krotkem casu. Ale situacija taka špatna njejo. Wědobnje za serbske kórjenje jo pširošło we wósadach Dolnej Łužyce a wšuzi se chapjaju serbske ele-

menty do namše zapšimješ. Pó dlejšem casu zdžaržnosći a samo konfrontacije jo pónała Ewangelska cerkwja Barlin-Bramborska-šlasyńska Górna Łužyca (EKBO) swóju winu we zachadnosći. Hušy promšt Martin Herche a promštowka Ulrike Menzelowa stej wažnej pódpěrarja aktiwitow Kupki serbska namša a Spěchowańskego towaristwa za serbsku rěc w cerkwi. Nažejam se, až se nam ražijo stwóriš zwězk serbskich kšescijanow w EKBO a až změjomy serbski wósadny centrum ako zmakanišćo togo zwězka.

Co by sebje žycyli za pšichod?

Měł som wjele gluki w žywjenu. Gluka jo była, až som mógał studěrowaš w hukraju a až som mógał pónaš swět. Lubujom Japańsku a Kalifornisku. Dłuško som był pytajucy a měnim, až som to nadalaj. Nejwětša gluka jo ale za mnjo była, až som mógl zasej namakaš rěc a kulturu swójjich wóscow. Gdž jěždžim hob kóńc tyženja z Halle domoj, wjaselim se na to, až zasej móžom serbske słowa husłyšaš.

Mam hušći wjele přědk. Kšěł by dopisaš móje fachowe knigły, kenž mam pšigótowane. Pón by se rad hudopnił swóju rěcnu hobrotnosć a swóje zamóžnosći ako publicist za serbske medije. Mója žeńska cowa wó tom, až změjomej wěcej casa za pógromadne žěto w zagrože, ale ja by lubjej pšeložował knigły do serbsčiny.

Pšašała jo se
Christiana Piniekowa

K jubilej 1891 založeného časopisa ewangelskich Serbow

Zbožopřeca

Česćena redakcija časopisa Pomhaj Bóh, luba redaktorka Trudla Malinkowa,

k 125-lětnemu jubilej znateho časopisa ewangelskich Serbow wupraja předsydstwo Maćicy Serbskeje Wam – našej člonce – w mjenje wšitkich člonow kulturno-wědomostneho towarstwa swoje wutrobne zbožopřeca.

Pomhaj Bóh móže na dołhu a čestnu tradiciju zhladować, kotraž saha do časa młodoserbskeho hibanja w pózdнім 19. lěstoku. Wjeselimy so z Wami, zo skutkujetej Serbski wosadny zwjazk a Serbske ewangelske towarstwo spomóžnje jako wudawaćelej a přinošujetej na tute wašnje spuščomnje k informowanju a kubljanju serbskeho ludu wosebje w ewangelskich regionach Łužicy. Tohodla prócu a wuspěchi redakcije kaž tež mnoholičbnych awtorow Wašeho periodikuma wysoko hódnoćimy.

Přejemy Wašemu měsačnikaj na dalše lěta pozitiwny wliw a dobry wotłós pola wulkeje syły Wašich čitarjow. Wostańće konstruktivnemu duchaj Wašich předchadnikow wot lěta 1891 swěrnja a pomhajće ze swojimi specifiskimi móžnosćemi tež w přichodže k zdźerženju a wuwicu nabožneho žiwjenja w serbskej rěči a serbskej mysli.

W tutym zmysle Was přecelnje strowimy
Jurij Łuščanski, předsyda
Dietrich Šořta, člon předsydstwa
Maćicy Serbskeje

Spěwarske a łopjenko

... běštej poprawom dołhi čas jeničke serbske čisćane słowo, kotrež doma mějachmy. Łopjenko? Tak a ženje hinak rěkachmy serbskemu ewangelskemu měsačnikaj. A ja běch znajmjeńša jeho přenje wudaće w Nowej Wsy pola Rakec roznošował. Jónu sobotu bě nam naš rjadowniski wučer, kiž ze Šwikawy pochadžeše a nas Serbow woprawdže zańč měješe, připowědźił, zo chce nam serbska wučerka, kotraž w Rakecach bydleše, něšto rjec a sobu na puć dać: Pomhaj Bóh!

To so sta po poslednjejšulskej hodźinje, zo njeby šulski wjednik ju něšto pytnyl. Ja běch potajkim mjez tymi, kiž tónle nadawk přewzachu a přenje Pomhaj Bóh do serbskich domow donjesechu. Kak wuspěšna bě tale wabjenska akcija była, na to njemóžu při najlěpšej woli žanu wotmołwu dać. My słušachmy wot tehole časa do roznošowarjow a čitarjow „łopjenka“. Po tymle zazběhu rjadowaše wosada roznošowanje. Naš nan, kiž běše wjele lět cyrkwinski předstejićer, je so potom wšón čas swěru wo to starał.

Ja běch mjez tym z móličkeje wjeski do wulkeho města přecahnył a tuž jeno hdys a hdys do „łopjenka“ pokuknył. A zo budu jónu tež do njeho dopisować, na to njebych tehdy před šesćdzesat lětami ani wosnje pomyslił.

Njetraješe žane dźesać lět a hižo mějach Pomhaj Bóh sobu na starosći – w Njeswaćidle pola superintendenta Gerharda Wirtha. Do teho běch hižo wěsty čas w nowinskich a nowinarskich rumnosćach to a tamne zdokonjał a nazhonił. Tuž běše za Wirtha nana jasne, zo móže mi redigowanje dowěrić. Hižo nazymu 1959, jako běch hišće bjez dźěla, smědžach z „Reisetagebuch“ rodženého Hrodźišćana Jana Awgusta Měrcinka (1817–1875) za Pomhaj Bóh wěste wotrězki přeložić. Hišće wjetše dźěło běše to, štož běše z Kubšic pochadźaca serbska misionarka Frieda Wjelic wo swojim skutkowanju w Chinje napisala. Hdyž bě mi něšto njejasne bylo, napisach jeje bratřej Jurjej Wjeli (1892–1969), swojemu bywšemu wučerjej, do Budyšina liscik, a wón mi wotmołwi, zo měło so to tak a tak přeložić.

Haj, a potom popřach sej chětro dołhu přestawku a woteńdžech z Łužicy, tola Pomhaj Bóh wosta mi pře wšě němcke lěta kóždy mjesac znowa luby postrow ze stareje domizny. **Hinc Šořta, Lauterbach**

Moje přecelstwo z časopisom Pomhaj Bóh

Wjetšina Polakow zwjazuje Łužicu nimale jenož ze započatkom pólskeho stata, hdyž w přenjejšej połojcy 11. lěstotka Bolesław Chrobry z němskim mócnarstwom wo tutu kónčinu wojowaše. Wo tym namaka so wjele we wučbnych planach. Přewšo aktiwna dźělawać intelektualnych a wědomostnych kruhow, kiž hnydom po lěće 1945 prócowanja Serbow wo swojski stat podpěrachu, je drje přinješa bohate informaciki a publicistiki wunošk. Ale hižo wot 1948 bu wón přez komunistisku cenzuru zaraćeny. Wjele pozdžišo sporadisce wozjewjene přispomnjenja abo samo dlěše teksty njejsu zamóhli wědu wo zapadnych susodach Polakow sposrědkować a skrućić.

Tak je so tež mi zešlo. Hakle jako započach dźěło nad krajowědnej bibliografiju našeho regiona, sym sej eksistencu tež Łužicy – dźěla Hornjeje a Delnjeje – w hranicach powójskeje Pólskeje wuwědomił. Zo by so móhło lóšo z historiskim mjenoskładom wonych kónčin dźělać, sym w lěće 1975 terminus „Łužyce Wschodnie“ (Wuchodna Łužica) za tón dźěl Łužicy zawjedł, kiž w dźensnišej Pólskej leži. Terminus je so dosć šěroko přesadźił.

W tutym času mějach tež přeni raz skladnosć, zeznać wony dźěl Łužicy, kiž leži w přjedawšej Němskej demokratiskej republice. Jurij Rjenč, z kotrehož swójbu hač do dźensnišeho přecelke styki wudźeržuju, je mje tehdy do serbskeho swěta zawjedł. Dźakowano jemu zeznać so z Měrcinom Nowakom-Njechorńskim a mnohimi druhimi wurjadnymi serbskimi wosobami, kaž z Alfredom Měškankom, z kotrymž běch hač do jeho njedawneje smjerće spřeceleny. Mjez tutymi wosobami bě tež superintendent Gerhard Wirth, kotryž je mje ze serbskim ewangelskim žiwjenjom zeznajomił a mje skónčnje tež jako abonenta Pomhaj Bóh nawabił. Hač do dźensnišeho tutón časopis prawidlownje dóstawam – za to tysac razow dźak!

Kontakt z tutym časopisom je mi dał – a dawa mi hač do dźensnišeho – jara wjele. Njeńdže tu jenož wo něčičiše žiwjenje ewangelskich Serbow – prócuju so, wo zajimawšich a wažnišich podawkach tež w pólskich nowinach rozprawjeć –, ale tež wo wjele stawizniskich informacijow. W Pomhaj Bóh wozjewjene fakty a biografije přispørja moju wědu wo Serbach, kotruž wužiwam we wšelakich publikacijach a zjawnych přednoškach. Pomha mi to tež, pólskej spisowacelce Halinje Barań poboku stać, kotraž so džen a wjace ze serbskej tematiku zaběra. Pokaza so to w jeje poslednim romanje „Objawienie“ („Zjewjenje“) wo Korli Awguscě Kocoru. Sam mějach tež hižo česć, w tutym małym, ale – we wšelakim nastupanju – čím drohotnišim, swojoraznym časopisu publikować. Runočasnje prócuju so tež wo to, do napřećiwneho směra skutkować. Tak přeložuju sam abo něchtó z pólskich přecelow Serbow wšelake nastawki z Pomhaj Bóh, kotrež potom w pólskich časopisach, předewšěm we wote mje redigowanym internetnym magacinje „Na Szlaku“ („Po puću“), wozjewju. Wosebity zajim budža wězo te teksty, kotrež su na někajke wašnje z Pólskej zwjazane – pak bjezposrědnje pak přez městnosće, kiž leža po lěće 1945 na teritoriju Wuchodnje Łužicy. Informacije so tuž do jedneho kaž do druhého směra dale dawaja.

Wjeselu so, zo móžu w tutym skromnym wobtuku k formowanju našočasných pólsko-serbskich počahow přinošować a zdomom na bohatość serbskeho ewangelskeho žiwjenja pokazać. Přēju časopisej Pomhaj Bóh a jeho redakciju, zo by wón hišće jara dołho na dobro swójeho naroda a na dobro reformacije wuchadzał.

† **Krzysztof R. Mazurski, Wrocław**

Redakciju je dosćahnyła zrudźaca powěsć zo je awtor přinoška njezapycy dnja 30. měrca 2016 w starobje 69 lět zemřel.

Prof. dr. habil. Krzysztof Radosław Mazurski z Wrocławja †

Do Serbow je dóšla zrudzaca powěšć, zo je pólski přećel Serbow prof. dr. habil. Krzysztof Radosław Mazurski z Wrocławja dnja 30. měrca w starobje 69 lět nahle zemrěł. Wón słušeše k nabožnej mjeńšinje w Pólskej, k ewangelskej cyrkwi, a scěhowaše tehodla z wosebitym zajimom žiwjenje ewangelskich Serbow we Łužicy.

Krzysztof R. Mazurski je so w powójskim léće, 13. awgusta 1946, we Wařawje narodził. Wotrostl je we Wrocławju, hdžež swójba wot léta 1947 bydleşe. Tu wopyta lycej a studowaše hač do 1969 geografiju. Po tym džělaše we wobwodnym wjednistwje PTTK a w krajnym zarjedze za krajměrjenje a ratarstwo. Jako w džěłarnistwje Solidarność sobuskutkowacy bu za čas wójskeho stawa w Pólskej zajaty. Po promociji a habilitaciji skutkowaše jako profesor ekonomije při uniwersitomaj w Jelenjej Górze a we Wrocławju. Na swojim wědomostnym polu je w tu- a wukraju mnoho publikacijow wozjewił. Zdobom džělaše sobu we wšelakich towaršnosćach. Tak bě wjele

Prof. dr. habil. Krzysztof Radosław Mazurski

Foto: prywatne

lět sobustaw wědomostneje rady narodneho parka Kyrkonoše a zwjazka Naturefriends International. Jako připóznaty fachowc za domiznowědu a turistiku bu w léće 2001 z Kawalěrskim křižom Rjada pólskeho wzrodźenja wuznamjenjeny.

W domjacym Wrocławju přišlušeše Krzysztof R. Mazurski ewangelsko-lutherskej wosadze Opatrzności Bożej (Božeje předwidziwosće), při čimž sahachu jeho iniciatiwy jako ewangelski křesćan daleko won přez mjezy wosady. W swojskim žiwjenju je tež tragiku nazhonił a žarował wo zahe zemrěteho syna.

Přez lětdžesatki haješe Krzysztof R. Mazurski zwiski k Łužiskim Serbam. Słušeše k załožerjam delnjošleskeje sekcije Towarstwa přećelow Serbow we Wrocławju, kotruž Ludmiła Gajczewska nawjeduje. Wjele službných winowatosćow a swojich mnohich dalšich zajimow dla wšak njebě z člonom sekcije. Jako čestny hósć na zarjadowanjach pak bě rady wityny a je přeco z wulkej přichilnosću wo Serbach rěčał.

Minjene léta podpěrowaše spisowacelku Halinu Barań při spisanju historiskich romanow wo serbskich wosobinach.

W najwšelakorjšich pólskich nowinach a časopisach je Krzysztof R. Mazurski wědu wo Serbach šěrił. Tak běchu w zaštych lětach wosebje w domiznowědnym časopisu „Na Szlaku“ a w ewangelskim časopisu „Słowo i myśl“ wospjet nastawki z Pomhaj Bóh wozjewjene, kiž je na jeho próstwu Ludmiła Gajczewska do pólsčiny přeložila. Tež swójske přinoški wo ewangelskich Serbach je tam wozjewił, kaž wo fararju Janu Palerju a wo informaciskim łopjenu Serbskeho ewangelskeho towarstwa.

Krzysztof R. Mazurski je tehorunja nastawki za serbske časopisy pisał, do Rozhlada, Lětopisa a Pomhaj Bóh. Tak móžachmy w minjenych lětach z jeho pjera w Pomhaj Bóh čitać wo Königsfeldze, sydlišću Ochranowskich bratrow w Čornym lěsu, wo wopyće pólskich ewangelskich přewodnikow turistow we Łužicy a wo połoženju ewangelskeje cyrkweje w Pólskej. Wozjewjenja dalšeho swójeho přinoška, kiž je 125lětnemu jubilejju Pomhaj Bóh wěnowany a kotryž je w tutym čisle wotčísčany (hlej strona 4), njeje so hižo dočakał.

W lubowanych pólskich horinach je Krzysztof R. Mazurski namakał swój posledni wotpočink. Njeh spi w Božim měrje.

Trudla Malinkowa

Anneliese Pinkowa z Debsec †

Srjedu, 23. měrca, zhromadzi so w ćelowni w Budestecach wjace hač 60 ludźi, zo bychu so rozžohnowali z Anneliese Pinkowej z Debsec, kotraž běše 15. měrca w starobje 93 lět zemrěła. Budestečanski farar Christoph Kästner zložowaše swoje žarowanske předowanje na 37. psalm: „Poruč Knjezej swoje puće a měj nadžiju k njemu, wón budže wšitko derje sčinić.“ Po tym je so naša luba serbska sotra čas žiwjenja měła. W žiwjenoběhu njeboćičkeje naspomni farar tež, zo je ju z dobom jeje lubosć k serbskemu narodnej njesła.

Po předowanju porěča Helmut Gros jako předsyda Domowinskeje skupiny Hornja Hórka, kotrejež dołholětna člonka njeboćička běše. Wón džakowaše so za jeje swěru k serbstwu a skupinje a naspomni

Anneliese Pinkowa Foto: J. Maćij

někotre podawki zhromadnosće ze Serbami, kiž je zdžěla tež hromadže z mandželskim dožiwiła, kaž zajězdy a wulěty, wopyty serbskich džiwadłowych hrow, ptačich kwasow a kulturnych festiwalow. Njezapomnite běchu tehorunja rjane skupinske hodownički pola Wajker-ec w Mnišoncu a pola Wjelic w Małych Debsecach. Anneliese Pinkowa je z rozprawjerjom tež jězdžiła na serbske Bože

služby do Budestec, kotrež je tam kóždy měsac jednu njedzelu popođnju sup. Gerhard Wirth a po nim sup. Siegfried Albert swjećil, doniž tuta tradicija w měrcu 2002 njeprěsta. Hač na kónc swojeho žiwjenja je wona abonowała časopis Pomhaj Bóh a zamóhla sama w nim čitać.

Gros wuzběhny bibliiski tekst z 1. lista japoštoła Pawoła na Timoteja 6,6: „Wulki

dobytk je, štož bohobojazny je a dosć ma na tym, štož Bóh jemu da.“ Wupraji swoje přeswědćenje, zo běše za njeboćičku a jeje swójbu čas žiwjenja tute hrono směrodajne. Hač dotal němsce přednesene słowa wobzamkny rěčnik serbsce: „Kłonimy so před tobu, luba Anneliese Pinkowa, a prajimy wulki džak za Twoju swěru k serbstwu a Domowinskemu towarstwu. Ty wostanješ nam na přeco w pomjatku. Njeh je čí serbska zemja lochka! Jako widžomne znamjo našeho džaka položimy čí kwěćel ze serbskimi bantami na Twój row.“

Anneliese Pinkowa je so 25. měrca 1922 do Pjenkec (Pentzig) serbskeje burskeje swójby w Bělšecach narodžiła. 1952 je so wudała na młynka Johanna Pinka do Debsec. W tamnišim młynje při Sprjewi je Anneliese Pinkowa wjac hač šěsć lětdžesatkow bydliła a hospodariła. Wjace wo jeje žiwjenju je so skladnostnje jeje 90. narodnin w junijskim čisle Pomhaj Bóh léta 2012 rozprawjało. Njeh naša serbska sotra wotpočuje w Božim měrje!

Helmut Gros

Dupa Michalskeje cyrkwe w Budyšinje wobnowjena

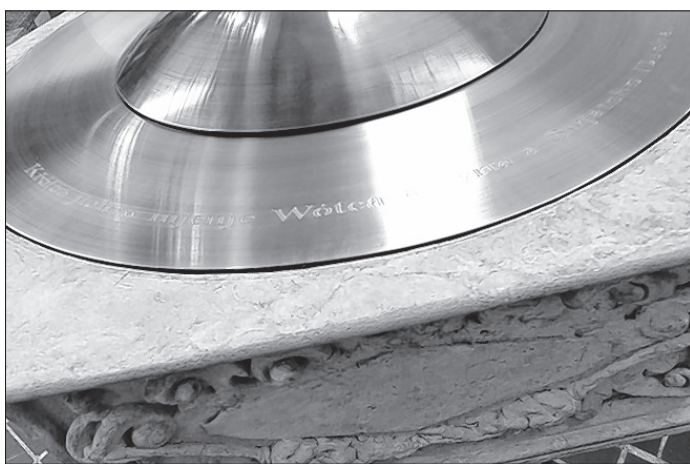

Wobnowjena dupa Budyskeje Michalskeje wosady z lěta 1597

Dupa ze serbskim napisom z lěta 1884 steji w sakristiji.

Fota: J. Malink

Serbski napis na mosazowej plaće, kotraž křćensku šklu dźerži (nalěwo) – Jandželk w srjedźnym dźělu dupy ze slědami pozłoćenja

Wot nowembra 2015 dźěłaše so na restawrowanju drohotneje stareje dupy Budyskeje Michalskeje cyrkwe. Přez wjetši pjenježny dar z wosady bě móžno, so na wobšěrne wobnowjenje zwažić.

Kamjenječasnik Uwe Konjen z Budyšina přewza nadawk restawracije pškwowca. Měješe wšelake wotpadnjene kruchi zaso přilěpić, falowace kromy kamjenja a wobškodžene městna narunać, wšitko wurjezdźić a skónčnje barbnje trochu wurunać. Tole sta so w zymskich měsacach w jeho dźělarni w Džěžnikcach.

Kowarjej Michalej Kaczmarjej w Jasenicy dowěri wosada nadawk, nowu šklu za wodu a wěko zhotowić. Do mosazoweje platy, kotraž křćensku šklu dźerži, buštej bibliskej hronje w serbskej a w němskej rěči wudypanej, štož wobstara specialna firma w Drježdžanach. Serbske hrono je namotwa: „Křćijće jich w mjenje Wótca a Syna a Swjateho Ducha.“, němske pak přilubjenje: „Siehe, ich bin bei euch alle Tage bis an der Welt Ende.“ Wobě stej wzatej ze słowow Jezusa wo křćeńcy pola Mateja na 28. stawje.

Nětko wupada dupa nimale zaso kaž nowa. Jenož w delnim dźělu wostachu wšelake wobškodžjenja njeponowjene. Nózki jandželkow bě něchtó raz wotbił, tak to tež nětko wosta. Włosy a křídla jandželkow běchu spočatnje pozłoćane byle. Někotre slědy stareho zlota su hišće widjeć. Tola tež tu so wosada dospołnjeje restawracije wzda, spokojejo so z rjedženjom kamjenja.

Zajimawe stawizny

Dupa Michalskeje cyrkwe ma zajimawe stawizny. Budyska měšćanska rada bě ju 1597 kupiła a w ewangelskim dźělu Pětroweje cyrkwe postajiła. Rada chcyše, zo bychu ewangelscy fararjo ewangelske dźěći křćili – nic hižo katolscy kaž dotal. Tole pak so tachantstwu njespodobaše. Wone měješe postajenje dupy za njedorěčanu nowosć, ke kotrejž rada woprawnjena njebě.

Wšako slušeše tehdy cyłe twarjenje tachantstwu.

Dupy dla dóndže k dołhim jednanjam, do kotrychž bu samo kejžor we Wienje zapřijaty. 1598 so město a tachantstwo na to dojednašej, zo so imobilna dupa w cyrkwi njepostaji, ale zo so z mobilnej dupu na koleskach naruna.

Tak přindže krasna dupa z Pirnaskeho pškwowca z Pětroweje do Michalskeje cyrkwe, hdžež wona džensa hišće steji. W 19. lětstotku bu dupa z bětej barbu pomolowana a dósta serbski parament k zawodžěću šklě. Njehladajo na tajke porjeńšenja so wona kónc 19. lětstotka hižo njespodobaše. Farar Wjacksa wobstara 1884 nowu dupu, kotraž bě z Wopakowskeho syenita wudžěłana. Pozłoćany serbski napis na ćmowym kamjenju so do cyrkwe swěćeše: „Kaž wjele was na Khrysta khřćenych je, či sće so Khrysta woblekli. Gal. 3,27.“ Staru dupu wotstajichu w sakristiji.

Ani 40 lět pozdžišo pak so wosada zaso hinak rozsudzi. 1922 postajichu staru dupu zaso w cyrkwi, při čimž so wobarbjenje z 19. lětstotka dokładnje wotstroni. Nětko so nowa dupa w sakristiji wotstaji, hdžež ma džensa hišće swoje městno.

Zaso wosadže přepodata

K swójbnym kemšam 13. měrca steješe dupa zaso w Michalskeje cyrkwi. Na spočatku spěwaše so němska a serbska štučka „Ja sym na twoje mjeno křćeny“. Po čitanju a modlitwje so dupa znova do služby wosady staji. Sćěhowaše předowanje fararja Höhny wo wšelakich bibliskich městnach, w kotrychž je wo wodze rěč. Džěci so žohnowachu z wodowym znamjenjom na čolo. Po kemšach porěča sup. Malink wo stawiznach dupy a rjemjeslnikaj rozprawještaj wo swojim dźěle. Wosada přepoda jimaj kwěćel jako znamjo džaka za poradženy skutk. Přez lětstotki je so při Michalskeje dupje serbsce křćilo. Wotnětka přeprušeje jeje serbski napis na dalše serbske křćeńcy.

Jan Malink

Serbska přédarska konferenca 2016

Třeći króc bě Serbski superintendent přeprošy na serbsku přédarsku konferencu, kotraž so lětsa kaž w zańdženym lěće w Slepom wotmě. 19. apryla zeńdžechu so

fararce Köhlerowa z Dešna a Malinkowa ze Slepoho, fararjo Kšénka z Janšojc, Haenchen z Bukec a Rummel z Hodžija, farar n. w. Schütt ze Žylowa, Serbski super-

Wobdźelnicy serbskeje přédarskeje konferency w Slepom wotlěwa: Christoph Rummel z Hodžija, Thomas Haenchen z Bukec, Dieter Schütt ze Žylowa, Jan Malink z Budyšina, Katharina Köhlerowa z Dešna, Ingolf Kšénka z Janšojc a Jadwiga Malinkowa ze Slepoho

intendent Malink z Budyšina a wikarka Tostec z Bukec. Po nutrnosci w cyrkwi wuradźowachu wo serbskim wosadnym džěle w jednotliwych regionach. Žiwa bě wuměna wo serbskich elementach na němskich kemšach a na tamnych cyrkwinskih zarjadowanjach. Wuhódnoći so akcija sadženja Lutherowych štomow 2015, na kotrejž běchu wosady Bukecy, Janšojce a Slepom wobdźělene. W Slepom a w Bukecach matej so k štomomaj hišće kamjenjej připrawić. We wšitkich wobdźělenych wosadach su so štomy jako poradžena akcija přiwzali. Dale wuradźowaše so wo Serbskim ewangelskim cyrkwiskim dnju 2017, za kotryž widžeše so město w srjedźnej Łužicy jako najpřihódniše. Na kóncu namjetowaše so přichodne posedženje přédarskeje konferency 2017 w Choćebuzu, hdžež ma so wuradźować wo zapřijeću serbsčiny do medialneje prezency wosadow. Konferenca skónči so ze zhromadnym wobjedom w Slepjanskim hosćencu. jm

Serbska konfirmandka

Na njedźeli Miserikordias Domini, 10. jutrownika, swjećeše so w Michałskej cyrkwi w Budyšinje konfirmacija zhromadnje z wosadu ze Strowotneje studnje, kotruž wobstarataj tuchwilu Michałskej fararjej. Mjez 15 konfirmandami běše serbska młodostna Tereza Krygarjec z Wuježka, šulerka Serbskeho gymnazija w Budyšinje. Serbski superintendent Jan Malink ju wutrobne witaše a napominaše ju, zo by jako serbska holca tež w přichodze serbskej wosadze swěrna wostała.

Boža služba swjećeše so dwurěčne. Tak bě čitanje scěnjaja tež serbske a kěrlušé spěwachu so wotměnjejo serbsce a němsce.

Předowanje měješe wosadny farar Andreas Höhne. Zakład jeho předowanja běše hrono ze scěnjaja po Mateju: Wy sće sól zemje. Na to nawjazuju dóstachu konfirmandža jako dar Michałskej wosady kóždy mały pórcinowy sypačk za sól. Lubje přeprošyštej zastupjerce Młodeje wosady konfirmandow na swoje zeńdženja.

Michałska cyrkej běše hač na poslednje město wobsadźena a dujerjo kemše z mócnymi zynkami přewodžachu. Cyle wěsće wostanje konfirmacija wšitkim młodostnym w dobrym pomjatkju. **Měrcin Wirth**

Konfirmandka Tereza Krygarjec Foto: priwatne

Jutrowne spěwanje we Wuježku

Jutrowničku „rano zahe, hdyž slóncu schadžeše,“ wotměwaše so k pjatemu ra-

zej po znowawožiwjenju jutrowne spěwanje z nutrnoscju na Pawlikec/Dejkec statoku

Jutrowničku rano zhromadzi so něhdže 30 wobdźelnikow k lětušemu jutrownemu spěwanju na Pawlikec/Dejkec statoku we Wuježku pod Čornobohom. Foće: A. Zoba, Tostec

ku we Wuježku pod Čornobohom. Zhromadziło bě so někak 30 wěriwych, zo bychu zhromadnje spěwali, so modlili a na Bože słowo sluchali. Za nóc na jutrowničku běše změna zymskeho časa na lětni postajena, štož je snano někotrehožkuli wot rańšeho wulěta do Wuježka wotdźeržata w přirunanju z lońšim lětom poměrnje skromne wobdźělenje zawinowało. Njehladajo na to so spěwanje serbskich a němskich kěrlušow derje radžeše. Jutrowny ewangelij po swjatym Marku čitaše so serbsce a němsce. Jutrowne poselstwo wukładowaše Bukečanski wosadny farar Thomas Haenchen němsce a serbsce. Próstwy běchu serbske a němske, Wótčenaš modleše so serbski.

K zakónčenju derje poradženeje rańšeje nutrnosće zahudžichu dujerjo Bukečanskeho pozawnoweho chóra jutrowne kěrlušé, započejó we Wuježku ze swojim jutrownym trubjenjom po wosadnych wsach. **Arnd Zoba**

Powěšće

Poswjećenje stele z lužiskeho zornowca na Łazowskim kěrchowje Foto: A. Kirschke

Łaz. W zwisku z nowowuhotowanjom Łazowskeho pohrjebnišća su kónc měrca w arealu rjadnych rowow postajili stelu z lužiskeho zornowca. Na njej je napisane bibliske hrono w němskej a serbskej rěči: „Jezus Chrystus praji: Ja sym žiwy, a tež wy budžeće žiwi.“ Z dwurěčnym napisom wuznawa so Łazowska wosada k svojim serbskim korjenjam. Areal rjadnych rowow maja we Łazu hižo wot lěta 2011. Mjeztym běchu nimale wšitke městna wobsadźene, tak zo bě rozšěrjenje trěbne. Kašće tu runje tak pochowaja kaž popjelnicy. Zornowcowu stelu je kamjenječesarska firma z Hermanec zhotowiła.

Slepo. Njedzelu, 3. apryla, protestowaše něhdže 250 ludźi přećiwo dalšemu wudobywanju brunicy we Łužicy. W zhromadnej demonstraciji čehnjechu wobdźělnicy, kiž běchu z Hornjeje a Delnjeje Łužicy a z dalšich kónčin přijěli, ze Slepoho do Rownoho. Na zakónčacej manifestaciji

wuprajištej so tež Slepjanska fararka Jaddwiga Malinkowa a předsydku wosadneje rady Gabriele Gojowczyk za zdźerženje Božej stwórby a wosadnych wsow. Mjeztym bu srjedź apryla znate, zo je dotalny mějićel, šwedski koncern Vattenfall, swoju brunicowu industriju we Łužicy na česki koncern EPH z Prahi předał.

Wotrow. Na přeprošenje Wotrowskeje wosady přednošowaše Trudla Malinkowa wutoru, 12. apryla, senioram z wosady wo serbskich wupućowarjach do Texasa. Něhdže dwaceći zajimcow bě po rańšich kemšach na zhromadnu bjesadu při kofeju a na přednošk na faru přišło.

Zbožopřeća

Dnja 13. meje woswjeći kněz **dr. Helmut Jenč** w Budyšinje swoje 80. narodniny. Gratulujemy jubilaraj wutrobnje a přejemy jemu bohate Bože žohnowanje.

Dary

W měrcu je so darilo za Serbske ewangeliske towarstwo dwójce 50 eurow a za Pomhaj Bóh dwójce 42 eurow, trójce 12 eurow, 17 eurow a 7 eurow. Bóh žohnuj dary a darićelow.

Spominamy

Před sto lětami, 24. meje 1916, zemře farar **Jan Renč** w Ketlicach. Narodženy 1856 jako syn druhého fararja na diakonaće w Ketlicach, wotrosće po zažnej smjerći maćerje jako pošyrot. Kaž starši bratr Marćin wopyta gymazij w Budyšinje a studowaše teologiju w Lipsku. W tym času bě sobustaw Serbskeho předarskeho towarstwa a wobdźěli so wospjet na serbskim předarskim seminarje pola fararja Imiša w Hodziju. Wustudowany wróci so 1879 jako druh duchowny do swojeje ródneje wsy, hdžež skutkowaše nimale lětdžesatk hromadže ze svojim nanom, kotryž bě so 1871 z wosadnym fararjom stał. Po nanowej smjerći přewza 1888 farstwo w Ketlicach. Wón wosta nježenjeny a wěnowaše so pódlu zastojnstwa duchownemu džětu. 1884 wuńdže jeho zaslužbna kniha „Geschichte der Kirche und Kirchfahrt Kittlitz“. Rjad přinoškow wozjewi w serbskich nowinach a časopisach. 1895 předpotoži na teologiskej fakulće w Jenje disertaciju a bu na licentiata teologije pomjenowany. Swój posledni wotpočink namaka poboku swojeju staršeju na Ketlicanskim kěrchowje njedaloko rowa wosadneho kantora a serbskeho hudźbnika Korle Awgusta Kocora. T.M.

Přeprašujemy

- 01.05. Rogate**
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. Malink)
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (fararka Malinkowa)
- 05.05. Bože spěće**
09.30 dwurěčne kemše w Malešecach (sup. Malink, farar Noack)
- 08.05. Exaudi**
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 11.05. srjeda**
19.00 Bjesada w Rakecach we farskej bróžni
- 15.05. 1. dzeń swjatkow**
09.30 dwurěčne kemše w Hodziju (farar Rummel)
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (farar Rummel)
- 16.05. 2. dzeń swjatkow**
09.30 dwurěčne kemše z Božim wotkazanjom w Slepom (fararka Malinkowa, M. Hermaš)
14.00 swětkowna namša w Turjeju (farar Pjeh)
- 19.05. štwórtk**
18.30 Bjesada w Bukecach na farje
- 22.05. swjedžen Swjateje Trojicy**
08.30 kemše z Božim wotkazanjom w Poršicach (sup. Malink)
- 28.05. sobota**
14.00 zahajenje Serbskeho ewangeliskeho cyrkwinskeho dnja w Slepom
- 29.05. 1. njedzela po Swjatej Trojicy**
10.00 swjedženske kemše z Božim wotkazanjom w Slepom, po tym program Serbskeho ewangeliskeho cyrkwinskeho dnja
- 05.06. 2. njedzela po Swjatej Trojicy**
10.00 kemše w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. Malink)

Pomhaj Bóh
časopis ewangeliskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangeliske towarstwo z.t., Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamołwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591 600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)

Čiśc: Lessingowa čišćernja, Kamjenc
Postvertriebsnummer: F 13145

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625
Abonement a dary: Serbske ewangeliske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadza měsacnje. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiaražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.
Lětny abonement plaći 8 eurow.